

ZML SO Leerlijn Schriftelijke taal 2012

SCHRIFTELIJKE TAAL

Kerdoel 1: De leerlingen leren lezen voor dagelijks gebruik

Kerdoel 2: De leerlingen leren gebruik maken van schriftelijke taalvormen

1.1. Boekoriëntatie

Technisch lezen

1.2. Temporele orde waarneming

1.3. Auditieve discriminatie

1.4. Visuele discriminatie

1.5. Visuele analyse

1.6. Leesbegrippen

1.7. Auditieve synthese

1.8. Visuele synthese

1.9. Klank-teken koppeling

1.10. Woord- en tekstlezen

Begrijpend lezen

1.11. Begrijpend lezen

Schrijven

2.1 Handschriftontwikkeling

2.2 Auditieve analyse

2.3 Spellen

2.4 Stellen

Niveau	1	2	3	4
1.1 Boekoriëntatie	Herkent een boek en weet dat er een verhaal in staat Wijst plaatjes aan op een bladzijde Slaat de bladzijden van een boek één voor één om Bekijkt prenten in boekjes samen met de leerkracht	Begrijpt dat illustraties en tekst samen een verhaal vertellen Luistert geboeid naar een voorleesverhaal in een één op één situatie Wijst genoemde woorden aan op plaatjes in een boek	Luistert geboeid naar een voorleesverhaal in een groepje Wijst aan dat bladzijdes van boven naar beneden gelezen worden Wijst op kleine details van plaatjes in het boek	Pakt met regelmaat een boek om zelf in te kijken of te lezen Voorspelt aan de hand van de omslag (het plaatje) van een boek een onderwerp uit het boek Kiest aan de hand van het plaatje op de omslag zelf de boeken uit die hem aanspreken
	5	6	7	8
	Stelt vragen over het verhaal om het beter te begrijpen	Benoemt het verschil tussen een waar gebeurd verhaal en een sprookje	Voorspelt aan de hand van de omslag of het een leesboek of een informatief boek betreft Benoemt het verschil tussen een verhaal en poëzie	Leest boeken in zichzelf Benoemt het verschil tussen een waar gebeurd verhaal en een fictief verhaal
	9	<i>Voor hogere niveaus raadpleeg de VSO leerlijn mondelinge en schriftelijke taal:1.13</i>		
	Voorspelt aan de hand van de samenvatting op de achterkant van een boek de inhoud			

Niveau			3	4
1.2. Temporele orde waarneming			Zegt een reeks van 3 woorden in de goede volgorde na	Benoemt het laatste woord van een zin of een reeks Benoemt het eerste woord van een zin of een reeks
	5			
	Wijst een bepaalde letterpositie in een woord aan (een kruisje zetten in het hok waar je de letter hoort) Benoemt de eerste klank van een woord Benoemt de laatste klank van een woord			

Niveau		2	3	4
1.3. Auditieve discriminatie		Herkent een trefwoord in een reeks of verhaal Geeft aan of twee woorden hetzelfde of verschillend zijn Herkent afzonderlijke woorden in een zin (legt een blokje voor ieder woord)	Herkent een klank in reeks losse klanken Herkent dezelfde klank in twee woorden	Rijmt op een éénlettergrepig woord (bus – kus) Onderscheidt verschillende klanken (fonemen) binnen een woord
		5		
	Onderscheidt de veranderende klank in wisselrijtjes (slechts één klank verandert) Hooft het verschil tussen lange en korte woorden			

Niveau	1	2	3	4
1.4. Visuele discriminatie	Wijst grote verschillen tussen plaatjes aan	Herkent details in een afbeelding	Herkent een (afwijkende of gelijke) letter tussen andere letters en in woorden (duidelijk verschil) Herkent een bepaald woord tussen andere woorden	Herkent een bepaalde letter tussen (gelijke en andere) letters en in woorden (gering verschil)

Niveau				4
1.5. Visuele analyse				Herkent grafemen van een woord (in een rij losse grafemen het juiste grafeem omcirkelen)
	5			
	Deelt een woord op in losse grafemen			

Niveau		2	3	4
1.6. Leesbegrippen	Wijst aan wat een boek is	Gebruikt de begrippen verhaal/ boek lezen Wijst de leesrichting aan (links naar rechts)	Kent de begrippen: voorste, middelste Kent de begrippen: woord, zin, regel en bladzijde	Kent de begrippen: daarna, ervoor, volgende, erachter, eerste, tweede, klank, letter
	5	6	7	8
	Kent de betekenis van een punt Gebruikt de begrippen: woord, zin, regel en bladzijde	Kent de betekenis van een vraagteken	Kent de betekenis van een komma en een hoofdletter	Kent de betekenis van een uitroepteken

Niveau			3	4
1.7. Auditieve synthese			Voegt woorden samen tot één woord (deur-bel)	Voegt lettergrepen samen tot een nieuw woord
	5	6	7	
	Voegt woorden samen tot een zin	Voegt losse klanken van twee- en drie-letterwoorden samen tot een woord	Voegt losse klanken van woorden met medeklinkercombinaties samenvoegen tot een woord	

1.8. Visuele synthese	5	6	7	
	Leest vlot MKM wisselrijtjes waarbij het eerste cluster gelijk is	Leest vlot MKM wisselrijtjes waarbij het laatste cluster gelijk is	Leest vlot wisselrijtjes met medeklinkercombinaties	

Niveau			4
1.9. Klank-teken koppeling			Leest de eerste 10 grafemen uit de leesmethodei Koppelt het juiste foneem aan het waargenomen grafeem (met bekende grafemen)
	5		
	Koppelt aan elk grafeem het juiste foneem (36 grafemen)		

Niveau				
1.10. Woord- en Tekstlezen				
	5	6	7	8
	Leest op AVI-Start	Leest op AVI-Start Leest op AVI-M3	Leest op AVI-M3 Leest op AVI-E3	Leest op AVI -E3 Leest op AVI-M4
	9			
	Leest op AVI-M4 Leest op AVI-E4			

Criteria van AVI-niveaus:

AVI-Start	AVI-M3	AVI-E3	AVI-M4
<ul style="list-style-type: none"> - Herkent direct de lidwoorden de, het en een - Herkent simpele woorden, zoals teen, boom, boot, auto, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> - Leest zinnen met ongeveer 6 woorden zonder hoofdletters - Leest korte zinnen met één zin per regel - Leest geen samengestelde zinnen - Benoemt vlot alle grafemen - Leest éénlettergrepige woorden zonder leesmoelijkheden - Leest vlot klankzuivere (M)K(M) (jaap, om, juf, ik, pen, boos) 	<ul style="list-style-type: none"> - Leest zinnen met ongeveer 7 woorden - Leest één zin per regel met hoofdletters - Leest vlot nevenschikkende samengestelde zinnen - Leest vlot eenvoudige tweelettergrepige of samengestelde woorden (ro-ver, voet-bal) - Leest vlot éénlettergrepige woorden eindigend op dt, ng of nk - Leest vlot twee en drie medeklinkers vooraan en/of achteraan MKMM/ MMKM/ MMKMM, MMMKM MKMMM - Leest vlot verkleinwoorden 	<ul style="list-style-type: none"> - Leest zinnen met ongeveer 8 woorden met de juiste intonatie - Leest vlot korte zinnen die betekenisvol zijn afgebroken en doorlopen op de volgende regel (iedere zin begint op een nieuwe regel) - Leest samengestelde zinnen, nevenschikkend en onderschikkend - Leest vlot alle typen éénlettergrepige en tweelettergrepige en drieletterige woorden zonder leesmoelijkheden - Leest met een middelgroot lettertype
AVI-E4			
<ul style="list-style-type: none"> - Leest een doorlopende tekst met zinnen van ongeveer 9 woorden - Leest drie- en meerlettergrepige woorden met het voorvoegsel ge-, be-, ver- zonder leesmoelijkheden - Leest woorden op -tie uitgesproken als -/tsie/ - Leest leenwoorden zonder afwijkende 			

klank-tekenrelaties (portemonnee, diskette)			
---	--	--	--

N.B. De leerlijn 'Technisch Lezen' is ontleend aan de methoden Veilig Leren Lezen en Estafette, Tilburg: Uitgeverij Zwijsen

Niveau	1	2	3	4
1.11 Begrijpend lezen (picto)	Geeft een juiste reactie na het zien van een symbool* van dagelijkse activiteiten (dagritme), personen, voorwerpen (drie verschillende)	Geeft een juiste reactie na het zien van alle in de groep gebruikte symbolen* van dagelijkse activiteiten (dagritme), personen, voorwerpen	'Leest' en begrijpt tweewoordzinnen gekoppeld aan dagelijkse situaties met behulp van symbolen	Begrijpt meerwoordzinnen binnen het hier en nu met behulp van symbolen (passend bij belevingswereld) <i>Leert 'lezen' m.b.v. signaalwoorden¹</i>
	5	6	7	8
	Koppelt een zelf gelezen woord of korte zin aan een afbeelding of handeling Legt van losse woordjes een logische zin bij een afbeelding (jip eet soep)	Leest een eenvoudige opsomming en begrijpt wat er nodig is (materiaallijst, boodschappenlijst, inpaklijst) Koppelt zelf gelezen zinnen aan een concrete situatie	Begrijpt een eenvoudige tekst (1-3 zinnen) Begrijpt van wie een eenvoudige boodschap afkomstig is en wat de bedoeling ervan is	Begrijpt het leesdoel van verschillende teksten (koken, zingen, lekker lezen, puzzelen, kopen, meer weten over, waarschuwen, betalen, uitnodigen) Begrijpt delen van verschillende soorten eenvoudige teksten (alinea)
	9	<i>Voor hogere niveaus raadpleeg de VSO leerlijn mondelinge en schriftelijke taal: 1.14</i>		
	Begrijpt verschillende soorten eenvoudige teksten (verhaal, instructie-tekst, info-tekst) Begrijpt welke teksten geschikt zijn om zelf te lezen			

SCHRIJVEN

	1	2	3	4	
2.1.Handschriftontwik- keling		Houdt een potlood vast met de punt naar beneden	Tekent de vormen korte stok, lange stok en rondje na Wijst in letters de vormen korte stok, lange stok en rondje aan Werkt van links naar rechts (zonder begrip van links en rechts)	Tekent de vormen open rondje, boogje/poort en kuiltje na Tekent na het noemen van korte stok, lange stok en cirkel de juiste vorm Wijst in letters de vormen open rondje, boogje/poort en kuiltje aan Schrijft de beginletters van de schrijfmethode na	
		5	6	7	8
	Schrijft met de voorkeurs- hand Schrijft zijn eigen naam na Schrijft enkele letters bij vrij schrijven Schrijft na het noemen van de beginletters de letters volgens de schrijfmethode	Houdt een potlood vast met een pincetgreep (duim en wijsvinger) Schrijft zonder voorbeeld zijn eigen naam Schrijft de cijfersymbolen tot en met vijf	Houdt een potlood vast met een driepuntspengreep (duim, wijsvinger, middelvinger) Schrijft alle letters van de schrijfmethode na Schrijft de cijfersymbolen 0 tot en met 9 (eigen leeftijd)	Schrijft eigen naam op een lijn Schrijft zonder voorbeeld alle letters volgens de schrijfmethode Schrijft de letters zonder omkeringen in een eenvoudig woord Schrijft cijfers in de juiste verhouding tot elkaar	
		9	<i>Voor hogere niveaus raadpleeg de VSO leerlijn mondelinge en schriftelijke taal: 2.1</i>		
	Schrijft zijn eigen voor- en achternaam Schrijft leestekens ? en ! Schrijft lettergroepen (l-k, a-n, j-g) in een onderling variërende hoogte Laat even grote spaties tussen woorden Gebruikt een correctiepen (Tipp-ex, pritt-corrector)				

Niveau			3	4
2.2 Auditieve analyse			Verdeelt woorden op het gehoor in lettergrepen	Benoemt de eerste en de laatste klank van een woord
	5	6	7	8
	'Hakt' MKM-woorden in fonemen	'Hakt' MKMM-woorden in fonemen	'Hakt' MMKM-woorden in fonemen	'Hakt' woorden met verschillende medeklinkercombinaties in fonemen

Niveau				
2.3 Spellen 2014				
	5	6	7	8
	<p>Waar 'schrijft' staat kan eveneens 'typt', 'legt' of 'stempelt' gelezen worden</p>	<p>Analyseert klankzuivere woorden in afzonderlijke klanken in de juiste volgorde (m/a/n, b/r/oe/k) Koppelt letters aan klanken (b, ij, aa, e, enz.)</p> <p>Categorie 1: Spelt klankzuivere MKM woorden van 2 en 3 klanken van medeklinker(s) en klinkers die door 1 letter worden weergegeven (pen, bol). Categorie 2: Spelt klankzuivere MKM woorden van 2 en 3 klanken van medeklinker(s) en klinkers die door 2 dezelfde letters worden weergegeven (boom, aap). Categorie 3: Spelt klankzuivere MKM woorden van 2 en 3 klanken van medeklinker(s) en klinkers die door 2 verschillende letters worden weergegeven (tweeklanken; pijn, huis). Categorie 4: Spelt klankzuivere woorden met combinatie van 2 medeklinkers vooraan of achteraan (bloem, kast).</p> <p>Na deze categorieën kunt u Cito M3 afnemen</p>	<p>Categorie 5: Spelt klankzuivere woorden met combinaties van 2 medeklinkers vooraan en achteraan (krant, sport) Categorie 6: Spelt woorden met 2 medeklinkers achteraan, die met een tussenklank worden uitgesproken (melk, warm, park). Categorie 7: Spelt woorden met meer dan 2 medeklinkers achter elkaar (markt, straat, strik, korst). Categorie 8: Spelt woorden met sch(r) (school, schrift). Categorie 9: Spelt woorden met -ng en -nk (bank, kring, streng).</p> <p><i>Na deze categorieën kunt u Cito E3 afnemen</i></p>	<p>Categorie 10: Spelt samenstellingen met de geleerde woorden uit het aanbod van groep 3 (fietsbel, taalschrift, tuinslang). Deze categorie geeft mogelijkheden tot herhalen van eerdere categorieën 1 t/m 9 indien nodig Categorie 11: Spelt woorden met v(f) of z(s) inclusief samenstellingen (vel, zwart, vliegtuig, feestmuts). Categorie 12: Spelt woorden met aai, ooi, oei inclusief samenstellingen (nooit, gloeilamp). Categorie 13: Spelt woorden met eer, oor, eur inclusief samenstellingen (meer, kleurboek).</p>
9	Voor hogere niveaus raadpleeg de VSO leerlijn mondelinge en schriftelijke taal: 2.3			
Categorie 14: Spelt woorden met ei (ij) inclusief samenstellingen				

(klein, schoolplein).

Categorie 15: Spelt woorden met -d (of -t) achteraan inclusief samenstellingen (hond, kleinkind).

Categorie 16: Spelt eenvoudige verkleinwoorden op -je, -tje (kusje, treintje).

Categorie 17: Spelt woorden van 2 klankgroepen waarvan de eerste onbeklemtoond is (gezin, verhaal).

Na deze categorieën kunt u Cito M4 afnemen

Niveau				
2.4 Stellen				
Waar 'schrijft' staat kan eveneens 'typt', 'legt' of stempelt' worden gelezen		6	7	8
		Schrijft zijn eigen naam op een (ansicht)kaart	Schrijft een woord bij een afbeelding of eigen werkstuk (bal)	Schrijft losse woorden bij een afbeelding of eigen werkstuk (hond, lief)
	9	<i>Voor hogere niveaus raadpleeg de VSO leerlijn mondelinge en schriftelijke taal: 2.4</i>		
	Schrijft een tweewoordszin bij een afbeelding of eigen werkstuk (ik ren) Schrijft een verlanglijst (pen, kompjoeter, schrift, stikker)			
